

Телекомунікаційні системи

УДК 621.396.946.2

В.В. Воротніков

Житомирський військовий інститут ім. С.П. Корольова НАУ, Житомир

ОПТИМІЗАЦІЯ БАГАТОШЛЯХОВОЇ МАРШРУТИЗАЦІЇ В МЕРЕЖАХ З ПАКЕТНОЮ КОМУТАЦІЄЮ В УМОВАХ ДИНАМІЧНО ЗМІНЮВАНОЇ ТОПОЛОГІЇ

Запропоновано реалізацію алгоритму оптимізації багатошляхової маршрутизації в мережі з динамічно змінюваною топологією на основі методу девіації потоку Франка-Вульфа. Наведено результати досліджень.

Ключові слова: *ad-hoc мережі, оптимізація, багатошляхова маршрутизація.*

Вступ

Постановка проблеми. Останнім часом широкого поширення набули телекомунікаційні мережі на базі безпроводних технологій. З підвищенням швидкості і якості безпроводних каналів зв'язку підвищився інтерес до мереж ad-hoc.

Ad-hoc мережі – це однорангові безпроводні мережі передачі даних зі змінною топологією і відсутністю чіткої інфраструктури, де кожен вузол може виконувати функції маршрутизатора і приймати участь у ретрансляції пакетів даних.

Для ad-hoc мереж існують обмеження на смугу пропускання та зони радіовидимості. Більшість відомих методів маршрутизації фактично не враховують можливе переміщення вузлів, а протоколи та технічні рішення, використовувані в класичних провідних мережах передачі даних для ad-hoc мереж, є малоефективними і не забезпечують потрібну продуктивність [1].

У зв'язку з цим виникає необхідність розробки засобів і способів, спрямованих на підвищення ефективності керування передачею інформації в мережах зі змінною структурою зв'язків між вузлами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел свідчить, що IP-мережі мають необхідні механізми для підтримки мережі в робочому стані, такі як підстроювання швидкості передачі даних до доступної смуги пропускання, реагування маршрутизаторів на зміни мережевих топологій з наступним оновленням маршрутів, вибір найкоротших маршрутів тощо [4]. Усі вони не гарантують раціонального використання мережевих ресурсів.

Однією із центральних проблем в телекомунікаційних мережах залишається проблема оптимального використання мережних ресурсів. Шляхи її вирішення лежать в напрямку використання засобів і механізмів багатошляхової маршрутизації та розподілу трафіку [1, 2].

Питанням оптимального розподілу трафіку присвячений ряд робіт, і задачі в них, як правило,

формулюються таким чином – необхідно знайти найкоротший шлях, що забезпечує мінімальну вартість за наявності певних обмежень.

В роботі [8] запропоновано застосування мультиагентних моделей для опису розподіленої транспортної системи і прокладки оптимального шляху в умовах обмежень. Питання використання вказаних моделей для ad-hoc мереж не розглядалось.

В роботі [5] вирішується задача маршрутизації і планування використання ліній радіозв'язку для мереж пакетної передачі даних за допомогою методу нейронної мережі. Проте, автором зауважено, що при еволюції мережі гарантується тільки локальний мінімум цільової функції.

Найбільш прогресивним підходом у напрямку багатошляхової маршрутизації можна виділити багатопроTOCOLьну комутацію по мітках (MultiProtocol Label Switching, MPLS) [1, 2, 6, 7, 9].

Ця технологія дозволяє прискорити просування IP-пакетів і зберегти гнучкість, характерну для IP мереж, за допомогою механізмів управління трафіком і принципів підтримки якості обслуговування, що застосовуються в мережах АТМ.

В роботі [9] розглянуто можливість застосування протоколу маршрутизації OLSR в багатохопових ad-hoc мережах в умовах відносної стаціонарності вузлів. Визначено вплив швидкості пересування вузлів на характеристики мережі.

Проте, в зазначених роботах вирішувались завдання оптимізації окремих потоків на маршрутах в ідеальних умовах без урахування ряду алгоритмічних і фізичних обмежень в радіоканалах. Існуючі алгоритми пошуку маршрутів не враховують спотворення, що відбуваються на фізичному рівні мережі, оптимізація окремих потоків на маршрутах не дозволить отримати оптимальний сумарний потік як загальну характеристику продуктивності мережі.

У зв'язку з цим **метою роботи** є розробка нових принципів топологічної оптимізації трафіку з наступним впровадженням їх в існуючих мережах через протоколи маршрутизації.

Постановка задачі. Завдання маршрутною оптимізації мережі з урахуванням обмежень відносяться до класу складних задач. Їх рішення вимагає значного об'єму обчислювальних ресурсів і часу на реалізацію.

Для її вирішення пропонується використати метод відхилення (девіації) потоку.

Вказаний метод реалізує алгоритм, що є частковим випадком методу Франка-Вульфа для рішення загальних задач нелінійного програмування з випуклою множиною обмежень.

Метод девіації потоку має перевагу в порівнянні з іншими методами у тих випадках, коли необхідно знайти не оптимальні потоки на маршрутах, а оптимальні сумарні потоки в каналах. В такому випадку запропонований метод можна реалізувати так, що на кожній ітерації в пам'яті маршрутизаторів зберігатимуться тільки поточні значення сумарних потоків в каналах і поточні найкоротші маршрути для пар кореспондентів. Це можна зробити, обчислюючи сумарні потоки в каналах, відповідних вектору потоків по найкоротших маршрутах, і виконуючи лінійний пошук в просторі сумарних потоків в каналах.

Об'єм пам'яті, необхідний для такої реалізації, невеликий, тому цю задачу можна вирішувати для мереж з великою кількістю вузлів.

Алгоритм відхилення потоку будується на двох властивостях оптимального рішення [1, 9]:

Властивість 1. Множина багатопродуктових потоків в лініях зв'язку f є випуклим багатогранником, крайні точки якого є «екстремальними потоками», що знаходяться як найкоротші шляхи. Оптимальними маршрутами між вузлами (і) та (j) визначаються найкоротші маршрути, обчисленні при довірливих вагах ліній зв'язку.

Властивість 2. Для заданої множини багатопродуктових потоків в лініях зв'язку f задаються значення ваг ліній зв'язку (k,l) як похідна середньої затримки по f_{kl} : $\partial T / \partial f_{kl}$.

Задача маршрутною оптимізації мережі формулюється наступним чином: необхідно знайти оптимальний розподіл сумарного потоку в мережі, що при наявних обмеженнях щодо пропускної здатності каналів та вимог до інтенсивностей інформаційного обміну дозволяє мінімізувати середню затримку пакетів в умовах зміни топології мережі.

Спочатку необхідно розглянути розподіл потоків і обмеження, яким цей розподіл повинен задовольняти. Потік в кожному каналі складатиметься з пакетів, що йдуть від множини джерел до множини адресатів. Оскільки матриця вимог визначає трафік, який повинен йти від кожного джерела k до усіх адресатів l , необхідно вказати розподіл потоків по усій мережі для кожного з (k,l) типів пакетів. Тобто, для кожного каналу необхідно знайти індивідуальні потоки $f(k,l,i)$, а повний потік в каналі γ_i буде сумою

індивідуальних транзитних через цей канал потоків $f(k,l,i)$ від усіх пар «джерело – адресат» (k, l) . Цей трьохпараметричний простір позитивних величин назвемо "поток" і позначатимемо символом f . Помітимо, що індекси k і l – це вузли мережі: $k,l=1\dots N$, а індекс i визначається множиною наявних каналів зв'язку.

Нехай φ – потік по найкоротшим маршрутам, визначений відповідно до ваг $\partial T / \partial f_{kl}$; $f' = \beta * \varphi + (1-\beta) * f$ – випуклий багатогранник φ та f , що мінімізує цільову функцію $T(\beta)$, де β – доля потоку φ , що відхиляється до нових маршрутів (або розмір кроку, $0 \leq \beta \leq 1$).

Якщо $T(f') = T(f)$, то потік f – оптимальний.

Виклад основного матеріалу

Особливості застосування методу девіації потоку обумовлені необхідністю знаходження початкового потоку [4]. Це пов'язано з необмеженим зростанням часу обслуговування в каналах при збільшенні коефіцієнту завантаження мережі $\rho \rightarrow 1$.

Величина $\rho = \sum_{i=1}^N \frac{\gamma_i}{\mu_i * C}$, де μ_i – інтенсивність

обслуговування пакетів; γ_i – інтенсивність потоку в каналі; C – пропускна здатність каналу зв'язку.

У точці $\gamma_i = \mu_i * C$ функція часу затримки необмежено зростає. Таким чином, функція часу є опуклою і монотонною при $\rho = [0, 1[$.

Нехай f – оптимальне рішення. Будь-яке відхилення від f призведе до збільшення цільової функції [10]:

$$T(f') \geq T(f). \quad (1)$$

Якщо $f' = \beta * \varphi + (1-\beta) * f$ – випуклий багатогранник φ та f , де φ – потік по найкоротшим маршрутам, визначений відносно деяких ваг w_{kl} , то

$$f' = f + \beta(\varphi - f). \quad (2)$$

Враховуючи, що приріст цільової функції $\partial T = T(f') - T(f)$, для $\beta \ll 1$ отримаємо:

$$T(f') - T(f) \approx \sum_{k=1}^N \sum_{l=1}^N (f'_{kl} - f_{kl}) \partial T / \partial f_{kl} = \quad (3)$$

$$\sum_{k=1}^N \sum_{l=1}^N (\varphi_{kl} - f_{kl}) \partial T / \partial f_{kl}.$$

Використавши (1), отримаємо:

$$\sum_{k=1}^N \sum_{l=1}^N (\varphi_{kl} - f_{kl}) \partial T / \partial f_{kl} \geq 0, \quad (4)$$

Нерівність (4) в точці екстремуму переходить у рівність. Для того, щоб потік f наближався до оптимального, необхідно мінімізувати величину

$$\sum_{k=1}^N \sum_{l=1}^N \varphi_{kl} \partial T / \partial f_{kl},$$

де φ – потік по найкоротшим маршрутам, визначений відповідно деяких ваг

$$w_{kl} = \partial T / \partial f_{kl}.$$

Для визначення початкового сумарного потоку доцільно використати ваги, отримані при нульових значеннях потоків.

З метою спрощення розрахунків розрахуємо ваги ліній зв'язку w_{kl} як:

$$w_{kl} = \begin{cases} [\partial T / \partial f_{kl}]_{f_{kl}=0} = 1 / C_{kl}, \text{ для } C_{kl} > 0; \\ \infty, \text{ для } C_{kl} = 0; \end{cases} \quad (5)$$

де $k, l = 1, 2, \dots, N$ – вузли мережі,

та ініціалізуємо потоки в лініях $f_{kl} = 0$.

Повний зовнішній трафік, який надходить у мережу, утворює пуасонівський потік із середнім значенням γ_{ij} (повід/с):

$$\gamma = \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^N \gamma_{ij}. \quad (6)$$

Для побудови алгоритму багатошляхової розподіленої маршрутизації з метою оптимізації потоків у мережі **першим кроком** розрахуємо відомими методами найкоротші шляхи між вузлами (i) і (j), та включимо їх до множини оптимальних маршрутів між парою вузлів (i,j) П.

Другим кроком розподілимо потоки по найкоротших шляхах відповідно до обраної метрики [1, 2, 4].

Для $\forall i, j = 1, 2, \dots, N: \forall (k, l) \in \Pi_{ij}^0$ розрахуємо потік між вузлами мережі: $f_{kl} = f_{kl} + \gamma_{kl} / \mu$, якщо значення інтенсивності потоку $\gamma_{kl} = 0$, то f_{kl} не змінюється.

Для розподіленого потоку у мережі розрахуємо середнє значення затримки [3]:

$$T_{old} = 1 / \gamma \sum_{k=1}^N \sum_{l=1}^N f_{kl} / (C_{kl} - f_{kl}). \quad (7)$$

Третім кроком алгоритму знайдемо:

– поточне значення сумарного потоку з урахуванням максимального заповнення ліній зв'язку:

$$\gamma' = \min \{ \gamma, \gamma / \rho_{max} \},$$

де $\rho_{max} = \max \{ f_{kl} / d_{kl} \}$ – коефіцієнт завантаження каналу (k, l);

– перерахуємо потоки в каналах для усіх (k, l)

$$f_{kl} = f_{kl} * (\gamma' / \gamma);$$

– відсортуємо пари вершин (i,j) в порядку зменшення середньої затримки.

Четвертим кроком буде перевірка виконання умови: якщо сумарний потік задовольняє вимогам

обмеження на пропускні здатності каналів, пошук закінчено. Якщо ні, необхідно зменшити пропорційно всі елементи матриці вимог так, щоб потоки в каналах не перевищували їх пропускні здатності.

$$\varphi_{kl} = \varphi_{kl} - \gamma_{ij} (\gamma' / \gamma * \mu), \quad (8)$$

при $\gamma_{ij} / \mu < C$.

Отримаємо допустимий потік, проте, він замалий, щоб бути розв'язком задачі оптимізації із заданою матрицею вимог.

На наступному кроці застосуємо алгоритм девіації потоку для мінімізації T зі зменшеною матрицею вимог, після чого знову збільшуємо матрицю вимог настільки, щоб отримати максимально можливий сумарний потік в межах заданих обмежень на пропускні здатності каналів.

П'ятим кроком алгоритму знайдемо величину β , що мінімізує функцію:

$$T_{new} = 1 / \gamma' \sum_{k=1}^N \sum_{l=1}^N \frac{(\beta * \varphi_{kl} + (1-\beta) * f_{kl})}{(C_{kl} - \beta * \varphi_{kl} - (1-\beta) * f_{kl})}. \quad (9)$$

Після чого здійснимо відхилення потоку на значення β :

$$f_{kl} = \beta * \varphi_{kl} + (1-\beta) * f_{kl} \quad (10)$$

та розрахуємо значення середньої затримки T_{new} , відповідно до (9). Перевіримо, чи цільова функція покращилась:

$$|T_{old} - T_{new}| \leq \varepsilon, \quad (11)$$

де ε – допустима похибка ($\varepsilon > 0$).

Таким чином, послідовно збільшуючи вимоги і оптимізуючи потік, або отримаємо допустимий потік з вхідною матрицею вимог, якщо такий потік існує, або за таких умов оптимальний сумарний потік знайти не вдасться.

Алгоритм Франка-Вульфа є одним з найбільш ефективних з точки зору обчислювальності складності серед відомих алгоритмів, що використовують для розв'язку подібних задач.

Максимальне число ітерацій алгоритму n, загальна кількість елементарних операцій складає $N=2*n*(n^2-3*n+4)$.

Приклад. Розглянемо ефективність запропонованого алгоритму на підставі аналізу мережі, що подано на рис. 1.

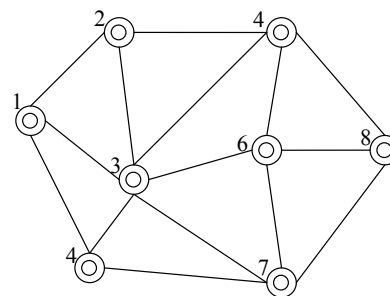

Рис. 1. Мережа, що аналізується

Початкові дані.

Матриця відстаней для мережі (рис. 1) має наступний вигляд:

$$d_{ij} = \begin{pmatrix} 0 & 126 & 102 & 142 & 217 & 195 & 228 & 281 \\ 126 & 0 & 117 & 222 & 125 & 150 & 235 & 219 \\ 102 & 117 & 0 & 112 & 139 & 95 & 133 & 181 \\ 142 & 222 & 112 & 0 & 242 & 178 & 138 & 251 \\ 217 & 125 & 139 & 242 & 0 & 76 & 179 & 102 \\ 195 & 150 & 95 & 178 & 76 & 0 & 103 & 86 \\ 228 & 235 & 133 & 138 & 179 & 103 & 0 & 135 \\ 281 & 219 & 181 & 251 & 102 & 86 & 135 & 0 \end{pmatrix}$$

Задамо пропускні здатності каналів зв'язку мережі та інтенсивності надходження пакетів та їх обслуговування:

$$C_{ij} = \begin{pmatrix} 0 & 10 & 10 & 10 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 10 & 0 & 10 & 0 & 10 & 0 & 0 & 0 \\ 10 & 10 & 0 & 10 & 10 & 10 & 10 & 0 \\ 10 & 0 & 10 & 0 & 0 & 0 & 10 & 0 \\ 0 & 10 & 10 & 0 & 0 & 10 & 0 & 10 \\ 0 & 0 & 10 & 0 & 10 & 0 & 10 & 10 \\ 0 & 0 & 10 & 10 & 0 & 10 & 0 & 10 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 10 & 10 & 10 & 0 \end{pmatrix}$$

Задамося матрицею вимог, що показує трафік між вузлами мережі (пак/с):

$$\gamma_{ij} = \begin{pmatrix} | & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ 1 & 0 & 0.2 & 0.7 & 0.1 & 0.7 & 0.6 & 0.4 & 0 \\ 2 & 0.6 & 0 & 0.9 & 0.5 & 0.7 & 0.9 & 0.8 & 0.7 \\ 3 & 0.8 & 0.8 & 0 & 0 & 0.5 & 0.2 & 0.5 & 0.9 \\ 4 & 0.7 & 0.2 & 0.4 & 0 & 0.2 & 0.6 & 0.5 & 0.7 \\ 5 & 0.3 & 0.4 & 0.8 & 0.5 & 0 & 0.2 & 0.9 & 0.7 \\ 6 & 0.1 & 0.1 & 0.8 & 0 & 0.6 & 0 & 0.6 & 0.1 \\ 7 & 0.3 & 0.8 & 0 & 0.7 & 0.5 & 0 & 0 & 0.1 \\ 8 & 0.4 & 0.2 & 0.1 & 0.6 & 0.9 & 0.7 & 0.3 & 0 \end{pmatrix}$$

Інтенсивність обслуговування каналами зв'язку задамо однаковою:

$$\forall \mu_{ij} = 5 \text{ пак./с.}$$

Для заданих інтенсивностей обміну даними у мережі, обслуговування каналами та пропускних здатностей самих каналів зв'язку знайдемо оптимальний сумарний потік у мережі.

Для мережі, що подано графом (рис. 1), **першим кроком** визначимо відомими методами (наприклад, методом Дейкстри) найкоротші шляхи $\forall i, j = 1, 2, \dots, N: \forall (k, l) \in \Pi_{ij}^0$. Загальна кількість розглянутих шляхів – 512.

Відповідно до вищезазначеного розрахуємо незалежні шляхи для кожної пари вузлів «відправник-адресат» (для прикладу виділимо множину маршрутів, що включає по 3 незалежні шляхи для кожної пари):

- $\Pi_{12} = \{(1-4-7-6-5-2)_{584}, (1-2)_{126}, (1-3-2)_{219}\};$
- $\Pi_{13} = \{(1-3)_{101}, (1-2-3)_{242}, (1-4-3)_{253}\};$
- $\Pi_{14} = \{(1-4)_{140}, (1-3-4)_{212}, (1-2-5-6-7-4)_{566}\};$
- $\Pi_{15} = \{(1-3-5)_{238}, (1-2-5)_{248}, (1-4-7-6-5)_{456}\};$
- $\Pi_{16} = \{(1-3-6)_{193}, (1-2-5-6)_{323}, (1-4-7-6)_{379}\};$
- $\Pi_{17} = \{(1-3-7)_{230}, (1-4-7)_{275}, (1-2-5-6-7)_{425}\};$
- $\Pi_{18} = \{(1-3-6-8)_{277}, (1-2-5-8)_{347}, (1-4-7-8)_{409}\};$
- $\Pi_{23} = \{(2-3)_{117}, (2-1-3)_{228}, (2-5-3)_{264}\};$
- $\Pi_{24} = \{(2-3-4)_{228}, (2-1-4)_{267}, (2-5-6-7-4)_{441}\};$
- $\Pi_{25} = \{(2-5)_{123}, (2-3-5)_{254}, (2-1-4-7-6-5)_{583}\};$
- $\Pi_{26} = \{(2-5-6)_{198}, (2-3-6)_{209}, (2-1-4-7-6)_{506}\};$
- $\Pi_{27} = \{(2-3-7)_{246}, (2-5-6-7)_{300}, (2-1-4-7)_{402}\};$
- $\Pi_{28} = \{(2-5-8)_{222}, (2-3-6-8)_{293}, (2-1-4-7-8)_{536}\};$
- $\Pi_{34} = \{(3-4)_{112}, (3-1-4)_{244}, (3-7-4)_{271}\};$
- $\Pi_{35} = \{(3-5)_{138}, (3-6-5)_{170}, (3-2-5)_{241}\};$
- $\Pi_{36} = \{(3-6)_{93}, (3-5-6)_{213}, (3-7-6)_{234}\};$
- $\Pi_{37} = \{(3-7)_{130}, (3-6-7)_{195}, (3-4-7)_{247}\};$
- $\Pi_{38} = \{(3-6-8)_{177}, (3-5-8)_{237}, (3-7-8)_{264}\};$
- $\Pi_{45} = \{(4-3-5)_{251}, (4-7-6-5)_{317}, (4-1-2-5)_{393}\};$
- $\Pi_{46} = \{(4-3-6)_{206}, (4-7-6)_{240}, (4-1-2-5-6)_{468}\};$
- $\Pi_{47} = \{(4-7)_{136}, (4-3-7)_{243}, (4-1-2-5-6-7)_{570}\};$
- $\Pi_{48} = \{(4-7-8)_{270}, (4-3-6-8)_{290}, (4-1-2-5-8)_{492}\};$
- $\Pi_{56} = \{(5-6)_{76}, (5-8-6)_{188}, (5-3-6)_{234}\};$
- $\Pi_{57} = \{(5-6-7)_{178}, (5-8-7)_{236}, (5-3-7)_{271}\};$
- $\Pi_{58} = \{(5-8)_{100}, (5-6-8)_{188}, (5-2-3-7-8)_{508}\};$
- $\Pi_{67} = \{(6-7)_{103}, (6-8-7)_{221}, (6-3-7)_{228}\};$
- $\Pi_{68} = \{(6-8)_{85}, (6-5-8)_{177}, (6-7-8)_{237}\};$
- $\Pi_{78} = \{(7-8)_{135}, (7-6-8)_{189}, (7-3-5-8)_{374}\};$

Для розглянутої мережі загальний потік розраховується як (6): $\gamma = \sum_{i,j=1}^N \gamma_{ij} = 26.2 \text{ Mbit/s.}$

Другим кроком розподілимо потоки між вузлами відповідно до критерію мінімальної відстані: $f_{kl} = f_{kl} + \gamma_{kl} / \mu$. Для цього вважаємо, що кожен потік γ_{ij} просувається по найкоротшому шляху

$$\Pi_{ij} = \min \{ \Pi_{ij}^1, \Pi_{ij}^2, \Pi_{ij}^3 \};$$

$$f_{kl} = \begin{pmatrix} 0 & 3 & 0 & 3.1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 1.5 & 0 & 0.9 & 0 & 4.6 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0.8 & 0 & 0 & 0 & 0.6 & 2.8 & 0 \\ 1.8 & 0 & 0.8 & 0 & 0 & 0 & 2.3 & 0 \\ 0 & 0.9 & 1.9 & 0 & 0 & 1.9 & 0 & 0.6 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0.7 & 0 & 2.6 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1.3 & 0 & 1.7 & 0 & 2.7 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

Третім кроком, для можливих 84-х планів розподілення інформації в мережі (множини маршрутів відповідно до матриці вимог), було розраховано середні значення часу затримки в мережі та коефіцієнт завантаження мережі.

Маршрути розподілення інформації були відсортовані в порядку збільшення середнього часу затримки передачі повідомлень в мережі. Результати розрахунків для інтенсивностей трафіку, заданих початковою матрицею вимог, показані на рис. 2 – 4.

Наступна ітерація дозволила, збільшивши пропорційно вдвічі початкову матрицю вимог, досягти незначних змін в середній часовій затримці в межах перших 30-и оптимальних планів розподілу інформації множини оптимальних маршрутів Π_i .

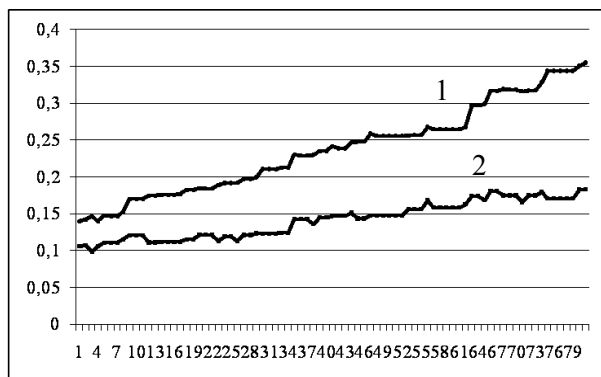

Рис. 2. Значення середнього часу затримки $T(1)$ та коефіцієнт завантаження каналів мережі ρ (2) для початкової матриці вимог

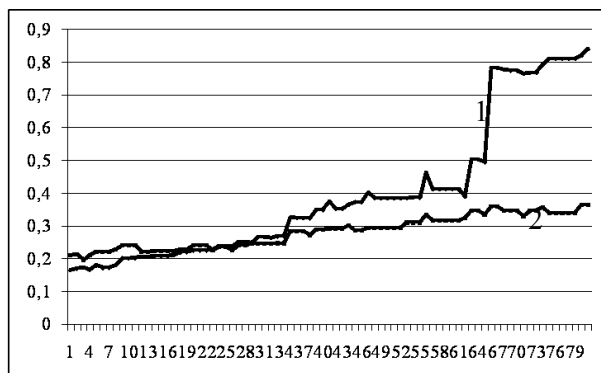

Рис. 3. Значення середнього часу затримки $T(1)$ та коефіцієнт завантаження каналів мережі ρ (2) для вдвічі збільшеної матриці вимог

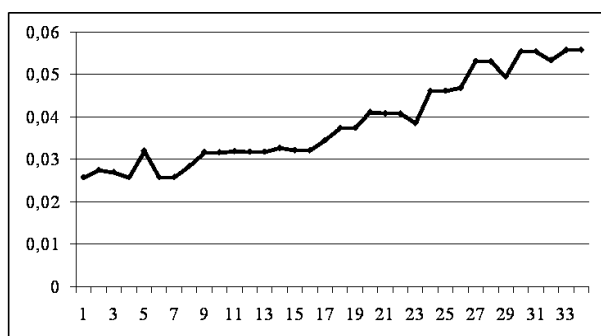

Рис. 4. Значення цільової функції на множині Π_i

Четвертим кроком необхідно перевірити виконання умови (8): якщо сумарний потік задовольняє вимогам обмеженням на пропускні здатності каналів, пошук закінчено.

Для даного прикладу на поточній ітерації перевантаження немає.

П'ятим кроком необхідно оцінити зміни цільової функції (11).

Так, для плану розподілу інформації в мережі з поточним номером 28 значення цільової функції складає: $|T_{old} - T_{new}| > 0.05$, що є критерієм зупинки методу.

Висновки

1. Запропонований підхід, як і інші багатошляхові методи, має перевагу перед одношляховими, що полягає в наявності заздалегідь розрахованих альтернативних маршрутів, що призводить до підвищення надійності мережі і можливості перерозподілу навантаження між каналами зв'язку.

2. Визначення найкоротшого шляху може бути здійснене методами лінійного програмування, що дозволить оцінювати значення конвергенції мережі при мінімізації середнього часу затримки передачі повідомлення в мережі.

3. Метод відхилення потоків забезпечує оптимальний вибір маршрутів для трафіку в мережі і є порівняно ефективним з точки зору обчислень. Єдиним обмеженням на використання алгоритму є вимога відсутності циклів негативної ваги.

Список літератури

1. Вишневецький В.М. Широкополосные беспроводные сети передачи информации / В.М. Вишневецький, А.И. Ляхов, С.Л. Портной, И.В. Шахнович. – М.: Техносфера, 2005. – 592 с.
2. Кульгин М. Технологии корпоративных сетей / М. Кульгин. – СПб.: Питер, 2000. – 704 с.
3. Клейнрок Л. Вычислительные системы с очередями: пер. с англ. / Л. Клейнрок. – М.: Мир, 1979. – 600 с.
4. Олифер В.Г. Компьютерные сети / В.Г. Олифер, Н.А. Олифер. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 958 с.
5. Сонькин М.А. Информационная технология интеграции компонентов многоуровневых систем с пакетной передачей данных / М.А. Сонькин, Е.Е. Слядников // Изв. ТПУ. – 2006. – Т. 309, № 6. – С. 93 – 101.
6. Кулаков Ю.А. Способ повышения эффективности процедуры ремаршрутизации в мобильных сетях / Ю.А. Кулаков и др. // Вісник НТУ України «КПИ», Інформатика, управління та обчислювальна техніка, 2004. – № 41. – С. 38 – 44.
7. Зайченко Е.Ю. Сети с технологией MPLS: моделирование, анализ и оптимизация / Е.Ю. Зайченко, Ю.П. Зайченко. – К.: Изд. «Политехника», 2008. – 320 с.
8. Греков Л.Д. Проектирование распределенной транспортной системы на основе мультиагентной модели и метаэвристических методов оптимизации / Л.Д. Греков // Радиоелектронні і комп'ютерні системи. – 2008. – №2 (29). – С. 47-49.
9. Алексеева Я.А. Аналіз алгоритмів маршрутизації в ad-hoc мережах / Я.А. Алексеева, М.Ю. Терновой //

Электроника и связь. Тематический выпуск «Проблемы электроники», ч. 2. – 2008. – С. 204-207.

Надійшла до редколегії 11.07.2012

10. Бертсекас Д. Сети передачи данных: Пер. с англ. / Д. Бертсекас, Р. Галлагер. – М.: Мир, 1989. – 544 с.

Рецензент: д-р техн. наук, с.н.с. В.О. Василюк, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

**ОПТИМИЗАЦИЯ МНОГОПУТЕВОЙ МАРШРУТИЗАЦИИ В СЕТЯХ С ПАКЕТНОЙ КОММУТАЦИЕЙ
В УСЛОВИЯХ ДИНАМИЧЕСКИ ИЗМЕНЯЕМОЙ ТОПОЛОГИИ**

В.В. Воротников

В статье предложена реализация алгоритма оптимизации многопутевой маршрутизации в сетях с динамически изменяемой топологией на основе метода девиации потока Франка-Вульфа. Приведены результаты исследований.

Ключевые слова: *ad-hoc сети, оптимизация, многопутевая маршрутизация.*

**MULTIPATH ROUTING OPTIMIZATION IN NETWORKS WITH PACKAGE COMMUTATION
UNDER CONDITIONS OF DYNAMICALLY VARIABLE TOPOLOGY**

V.V. Vorotnikov

The realization of algorithm of multipath routing optimization is offered for networks with a dynamically variable topology on the basis of method of Frank – Woolf deviation of stream . Results of research are brought.

Keywords: *ad-hoc networks, optimization, multipath routing.*